

LEERPLAN

DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Domein: Domeinoverschrijdend

Domeingebonden (alle domeinen)

1^e graad

Studierichting: Alle studierichtingen

Optie(s): Alle opties binnen de studierichting

Vak(ken): Alle vakken binnen de studierichting

Leerplannummer: GO!-DKO-2022-001

Dit leerplan werd voorlopig goedgekeurd op 28 april 2022 door de inspectie met inspectienummer 2018/1512/1//V26 en gaat in vanaf 1 september 2022

Pedagogische begeleidingsdienst
Huis van het GO!
Willebroekkaai 36
1000 Brussel

Inhoud

1. Doelgroep – beginsituatie	3
2. Visie op de opleiding	4
2.1. Algemeen	4
2.2. Decretale verwijzing en gehanteerde referentiekaders	5
2.3. Organisatie van de lestijden	5
3. Systematiek	6
3.1. De zes kerncompetenties van het kunstenaarschap	6
3.2. Beheersingsniveau	6
3.3. Cultuur in de Spiegel	9
4. Context – autonomie – verantwoordelijkheid	10
5. Leeswijzer leerplandoelen	11
6. Leerplandoelen	12
7. Minimale materiële vereisten	25
7.1. Eerste graad domeinoverschrijdend - algemeen	26
7.2. Eerste graad domeinoverschrijdend – domeinspecifieke aanvullingen	27
7.3. Eerste graad beeldende en audiovisuele kunsten	28
7.4. Eerste graad dans	30
7.5. Eerste graad muziek	31
7.6. Eerste graad woordkunst-drama	32
8. Bijlage: concordantietabel	33

1. Doelgroep – beginsituatie

Het deeltijds kunstonderwijs (DKO), als niet-leerplichtige vorm van onderwijs in de kunsten, richt zich tot een bijzonder brede waaier van belangstellenden: verschillende achtergronden en interesses, verschillende persoonlijke doelen, grote verscheidenheid in leeftijd en (artistieke) rijpheid en dit alles in een context van gedreven vrijwilligheid. De wens om zich persoonlijk en artistiek te ontplooien én zichzelf te ontdekken binnen een formeel leerproces is het punt van overeenkomst tussen alle leerlingen.

In functie van het eigen profiel kiezen leerlingen voor een langlopende (ingebed in een structuur van vier graden) of kortlopende (niet gebonden aan een bepaalde graad) opleiding binnen één van de vier artistieke domeinen of in de domeinoverschrijdende initiatieopleiding (twee of meer artistieke domeinen komen in gelijke mate aan bod). In deze initiatieopleiding zullen vermoedelijk voornamelijk kinderen (vanaf zes jaar) instromen voor wie het nog niet duidelijk is in welk(e) artistieke domein(en) hun belangstelling of sterktes te situeren zijn.

De academie kan dus opteren om de eerste graad hetzij in te richten als domeinoverschrijdende initiatieopleiding, hetzij in te richten als onderdeel van de langlopende studierichtingen van de artistieke domeinen beeldende en audiovisuele kunsten, dans, woordkunst-drama of muziek (m.a.w. de basiscompetenties benaderen vanuit één 'kerndomein' met, waar nodig, uitwijkingen naar de andere artistieke domeinen om alle leerplandoelstellingen te kunnen realiseren). **Onderliggend leerplan geldt voor beide modellen** (en is gericht naar alle leerlingen van de eerste graad). Het tegemoetkomen aan zowel de veelzijdigheid van de leerlingenpopulatie als de verscheidenheid van mogelijkheden voor de academie om haar eerste graad in te richten, kan maar slagen zo de instelling alle kansen tot differentiatie krijgt. Dit is ook de reden waarom onderliggend leerplan (o.a. in functie van deze verscheidenheid) zeer breed geconcipieerd werd (in het leerplan wordt geen onderscheid tussen de artistieke domeinen gemaakt) en niet gebonden is aan specifieke opties, vakken of organisatiemodellen.

2. Visie op de opleiding

2.1. Algemeen

De academie heeft ook in de 21^e eeuw de maatschappelijke taak om kwaliteitsvol onderwijs te organiseren en aan te bieden. Kwaliteit binnen het (kunst)onderwijs heeft o.a. te maken met het ontwikkelen van elk talent, het vormen van de totale persoonlijkheid, het aanbieden van sleutels tot actief burgerschap en het ontwikkelen van een krachtige en stimulerende leeromgeving die het voorgaande mogelijk maakt. Het DKO richt zich per definitie, maar zeker niet uitsluitend, op de kunstzinnige/expressieve component van deze brede persoonlijkheidsvorming. Het aanboren, stimulerend ontwikkelen en borgen van de artistieke en expressieve mogelijkheden van leerlingen én het bijbrengen van de nodige technische en inhoudelijke kennis maakt de kern uit van de onderwijsopdracht van het DKO.

De centrale objectieven zijn:

- de leerlingen op een bepaald creatief/artistiek niveau tillen, zodat dit hun persoonlijkheid kan ondersteunen en verbreden;
- een aanvullende basis geven aan het leerplichtonderwijs om, waar gewenst, hetzij hogere (artistieke) studies aan te vatten of verder te verdiepen, hetzij voor te bereiden op de uitstroom naar het culturele veld of de arbeidsmarkt;
- een bijdrage leveren in het groeien naar actief burgerschap.

Het DKO vervult een voorname maatschappelijke opdracht: kunst en cultuur zijn een dragend element in de identiteitsontwikkeling van individuen, gemeenschappen of sociale groepen. De 21^e-eeuwse wereld is een caleidoscoop van sociale en culturele verscheidenheid en de doelgroepen tot dewelke het DKO zich richt, dienen hier een weerspiegeling van te zijn. M.a.w. behalve de onderscheiden persoonlijke ambities (kunstbeoefening in de vrije tijd, doorstroom naar hoger kunstonderwijs, uitstroom naar de arbeidsmarkt) dient het DKO zich blijvend en actief dienen te richten tot diverse sociale en culturele groepen, ook deze die niet beschikken over een groot en/of westers cultureel kapitaal.

Het artistiek/expressief leren grijpt in het DKO plaats in een formele context met zijn eigen karakter en wetmatigheden. Het is duidelijk dat dit artistiek/expressief leren niet beperkt blijft tot het formele kader van het DKO, maar dat het zoeken naar aansluiting bij andere onderwijsvormen (al dan niet leerplichtig) bijzondere kansen kan bieden om het leerproces te vervolledigen.

De grondwettelijke vrijheid van onderwijs laat toe dat schoolbesturen autonoom een visie ontwikkelen over de organisatie en inhoud van het DKO volgens hun eigen artistieke en pedagogische inzichten. De regelgever vraagt dat elk schoolbestuur die vrijheid ook expliciet opneemt. Een eigen artistiek-pedagogisch project (APP) waarin het schoolbestuur zijn visie expliciteert, maakt duidelijk aan leerlingen, ouders en het ruimere culturele veld waar de academie voor staat. Het voorliggende leerplan heeft doelbewust een open karakter zodat de academie haar eigen APP kan hanteren, expliciteren en richten naar het *Pedagogisch project van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* (PPGO!)¹ bij de realisatie van de leerplandoelen. In het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* is dit PPGO! het basisdocument waarin de grondbeginselen, de waarden en de algemene doelstellingen van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* zijn opgenomen. Het is een richtingwijzer en referentiekader om lerenden te begeleiden in hun persoonlijke ontplooiing enerzijds en in hun ontwikkeling naar samenleven in diversiteit en harmonie anderzijds. Het PPGO! biedt daarmee niet alleen een basis voor kwaliteitsvol

¹ [Pedagogisch project GO! \(PPGO!\)](#). Zie ook [Visietekst Gepersonaliseerd Samen Leren](#).

onderwijs en opvang, maar het is ook een ruimer maatschappelijk project omdat het door een brede vorming van de gehele persoonlijkheid bijdraagt aan het samenleven.

2.2. Decretale verwijzing en gehanteerde referentiekaders

Dit leerplan is gebaseerd op de basiscompetenties voor de eerste graad van de domeinoverschrijdende initiatieopleiding of voor de eerste graad van de langlopende studierichtingen van de domeinen beeldende en audiovisuele kunsten, dans, woordkunst-drama en muziek (Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs, B.S. 11/06/2018)

2.3. Organisatie van de lestijden

Om maximaal te kunnen tegemoetkomen aan de leervraag van de zeer verscheiden leerlingpopulatie krijgt de academie de vrijheid om zelf –binnen de door de overheid vastgelegde klijtlijnen– de vakken te kiezen en het leerplan te implementeren via het gekozen vakkenpakket. De totale som van leerplandoelen over de vakken heen moet vanzelfsprekend passen binnen de door de overheid bepaalde einddoelen. De einddoelen zijn in onderliggend leerplan vertaald naar leerplandoelen. Het is de bevoegdheid van de academie, om in een overeenstemming met haar profiel en haar *Artistiek Pedagogisch Project (APP)*, al dan niet bepaalde vakken te organiseren. Academies die dat wensen, kunnen leerlingen zelf een keuzemenu aanbieden binnen de vooropgestelde klijtlijnen. Het is aan de academie om bij het gebruik van vooropgestelde en/of keuzevakken hieraan een duidelijke visiegerichtheid te koppelen met het daarbij horende vooraf vastgelegd en geregistreerd evaluatiebeleid.

De leerplandoelen zijn geformuleerd op het niveau van de totale duur van de graad. M.a.w.: zij dienen in hun totaliteit gerealiseerd te zijn op het einde hiervan. Hierdoor heeft de academie de pedagogische vrijheid om de wijze van de opbouw en de verwerving van de doelen zelf te bepalen, binnen de tijdshorizon van de graad.

De leraar –als teamspeler– zal in overleg met de vakgroep zelf bepalen hoe de spreiding van de onderdelen gebeurt. Volgende factoren kunnen de keuze mee helpen bepalen: samenhang binnen het vak, de relatie tot het aanbod van vakken binnen de opleiding, moeilijkheidsgraad van de leerinhouden, interesse van de leerlingen, deskundigheid van de leraar, gebeurtenissen in de actualiteit, relatie met vakdoorbrekende activiteiten in de academie, alternatieve leercontext ... Het behoort tot zijn pedagogische vrijheid om de leerlijnen op analytische (van geheel naar afzonderlijke delen), synthetische (van afzonderlijke delen naar geheel), inductieve (van concreet naar algemeen), deductieve (van algemeen naar concreet), genetische (overeenkomstig de ontwikkeling) of gecombineerde wijze aan te bieden;

Men kan individueel afwijken van de reguliere organisatie van de opleiding en dit op basis van de geldende regelgeving voor o.a.:

- alternatieve leercontext (op individuele basis);
- leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

3. Systematiek

3.1. De zes kerncompetenties van het kunstenaarschap

Onderwijs dat leerlingen voorbereidt op de 21e eeuw is per definitie competentiegericht onderwijs, d.w.z. een versmelting van en wederzijdse beïnvloeding van kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes die toelaten het geleerde en verworvene in authentieke situaties zelfstandig in te zetten. Het werken aan competenties maakt het onderwijs doelgericht en resulteert in meetbare leerresultaten. In artistiek onderwijs zijn objectief meetbare leerresultaten vanzelfsprekend moeilijk(er) te bepalen. Daarom formuleren we artistieke competenties voldoende open.

De door de overheid vastgelegde einddoelen die in het DKO dienen verworven te worden, zijn geformuleerd voor een bepaalde context met afgebakende verantwoordelijkheid en autonomie (zie later). Zij zijn geordend in zes samenhangende sets van competenties. Elk van deze sets geeft een beeld van één van de kerncompetenties (de zgn. ‘rollen’) die eigen zijn aan het kunstenaarschap:

- **individuele gedrevenheid tonen:** de leerling vertrouwt op eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen;
- **creëren en (drang tot) innoveren:** de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten;
- **vakdeskundigheid inzetten:** de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingvorm;
- **onderzoeken:** de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product;
- **relaties bouwen en samenwerken:** de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project;
- **presenteren:** de leerling toont proces en/of product aan een publiek.

Er is geen hiërarchische ordening tussen de zes kerncompetenties: zij zijn evenwaardig en komen gelijkwaardig aan bod. Van belang is dat zij vanaf de start het leerproces sturen en stap voor stap tot ontwikkeling gebracht worden, geleidelijk en gelijkmatig. De kerncompetenties grijpen als tandwielen in mekaar: het ene wiel kan niet sneller draaien dan het andere, haperingen in het ene wiel hebben een invloed op het andere.

Voor de 1^e, 2^e en 3^e graad legde de overheid basiscompetenties vast. De basiscompetenties geven aan welke kennis, vaardigheden en attitudes een leerling geïntegreerd moet inzetten voor maatschappelijke activiteiten. Zij zijn geordend volgens de zes kerncompetenties van het kunstenaarschap². Ook de specifieke eindtermen in de 4^e graad doorstroom zijn op deze wijze geordend³. De einddoelen voor de beroepskwalificerende studierichtingen in de 4^e graad volgen een ander ordeningskader⁴, maar worden in de leerplannen van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* eveneens binnen hetzelfde raamwerk van kerncompetenties geoperationaliseerd.

3.2. Beheersingsniveau

Als ordeningsmodel zijn de zes dimensies vrij statisch: zij verwijzen niet naar (ontwikkeling van) beheersingsniveaus en zijn uiteindelijk slechts de beschrijving van een te bereiken eindpunt. De weg naar dit eindpunt is in het DKO langdurig en bijzonder individueel. Een belangrijk hulpmiddel om dit ordeningsmodel te dynamiseren is het beschrijven van beheersingsniveaus. Het aangeven van het niveau op hetwelke een leerdoel bereikt dient te worden biedt niet alleen de mogelijkheid om klare en heldere

² Zie <http://www.onderwijsdoelen.be>

³ *Ibid.*

⁴ Zie https://app.akov.be/pls/pakov/f?p=VLAAMSE_KWALIFICATIESTRUCTUUR:KWALIFICATIEDATABANK

leerlijnen uit te zetten, maar biedt ook een gemeenschappelijke taal voor leraren. Er kunnen drie dimensies voor het creatief en artistiek handelen onderscheiden worden:

- cognitief: kennis- en cognitieve processen
- psychomotorisch: ontwikkeling van vaardigheden
- affectief: attitudes, motivering, interesses, voorkeuren, overtuiging, meningen, waarden en gevoelens

Voor de beschrijving van deze beheersingsniveaus zijn de leertaxonomieën van Bloom⁵ (cognitief), Dave⁶ (psychomotorisch) en Krathwohl, Bloom & Masia⁷ (affectief) algemeen aanvaard en ook in het kunstonderwijs toepasbaar.

In de praktijk omvat elke vorm van creatief of artistiek handelen vanzelfsprekend elementen van het cognitieve, het affectieve en het psychomotorische. In een onderwijssituatie zullen leraren zich wisselend concentreren op de cognitieve, affectieve of psychomotorische dimensie of op een combinatie hiervan (in functie van de te bereiken basiscompetenties en het niveau ervan). In het leerplan wordt hieraan tegemoetgekomen: per leerplandoel wordt aangegeven wat het te bereiken beheersingsniveau is voor de meest prominente dimensies (cognitief en/of psychomotorisch en/of affectief). Deze beheersingsniveaus dienen ook gekoppeld te worden aan de opgegeven context, graad van autonomie en verantwoordelijkheid. De combinatie van duidelijke beheersingsniveaus én welomschreven context, graad van autonomie en verantwoordelijkheid laat toe om over de leerplannen heen leerlijnen uit te zetten.

Wanneer voor een dimensie geen beheersingsniveau wordt aangegeven, impliceert dit vanzelfsprekend gezinszins dat deze component niet van belang zou zijn. Bovendien zijn de aangegeven beheersingsniveaus te lezen als een minimum en is er ruimte om via differentiatie (waar mogelijk) naar meer te streven.

---

⁵ Anderson, L. W.; D. R. Krathwohl e.a. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Allyn & Bacon. Boston (Massachusetts.) (Pearson Education Group).

⁶ Dave, R.H. (1970). "Psychomotor levels" in: *Developing and Writing Behavioral Objectives* (R.J. Armstrong, ed.). Educational Innovators Press. Tucson (Arizona). Pagg. 20-21.

⁷ Krathwohl, D.R.; B. S. Bloom & B. B. Masia (1964). *Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals. Handbook II: Affective domain*. Allyn & Bacon. Boston (Massachusetts.) (Pearson Education Group).

Naar een artistieke context vertaald kunnen de beheersingsniveaus als volgt omschreven worden:

COGNITIEVE TAXONOMIE (Bloom, 2001)⁸:

1.	onthouden	<i>de relevante kennis die uit een artistieke object of proces afleidbaar is, uit het geheugen kunnen ophalen en weergeven (kennis)</i>
2.	begrijpen	<i>de betekenis van informatie die uit een artistiek object of proces afleidbaar is, begrijpen en kunnen toelichten (kennis toepassen)</i>
3.	toepassen	<i>de informatie die uit een artistiek object of proces afleidbaar is in een nieuwe situatie kunnen gebruiken om een (creatief of artistiek) probleem op te lossen (toepassen)</i>
4.	analyseren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, kunnen onderscheiden in delen, in relatie tot elkaar en tot een geheel (toepassen met inzicht)</i>
5.	evalueren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, kunnen beoordelen en artistieke besluiten kunnen nemen op grond van criteria en standaarden (inzicht)</i>
6.	creëren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, artistiek kunnen samenvoegen tot iets nieuws (inzicht wendbaar toepassen)</i>

PSYCHOMOTORISCHE TAXONOMIE (Dave, 1970)

1.	imiteren	<i>een creatieve of artistieke vaardigheid observeren en die proberen na te doen waarbij geaccepteerd wordt dat het resultaat nog niet goed is</i>
2.	oefenen	<i>verbeteren van de creatieve of artistieke vaardigheid door lessen te volgen, instructies te krijgen of door er over te lezen en te oefenen</i>
3.	verfijnen	<i>verfijnen van de creatieve of artistieke vaardigheid totdat deze zelfstandig op een hoog niveau kan worden uitgevoerd en worden gedemonstreerd aan anderen</i>
4.	combineren	<i>toevoegen van nieuwe creatieve of artistieke vaardigheden en/of nieuwe aspecten waardoor iets nieuws en eigens wordt verkregen</i>
5.	automatiseren	<i>doorontwikkelen van de creatieve of artistieke vaardigheden waardoor deze geheel geautomatiseerd worden, onbewust plaats vinden, wat ruimte geeft voor nieuwe creatieve of artistieke ontwikkelingen</i>

⁸ De duiding van de werkwoorden die de verschillende beheersingsniveaus beschrijven, zijn een hertaling naar een artistieke leercontext van de oorspronkelijke omschrijvingen.

AFFECTIEVE TAXONOMIE (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964)

1.	ontvangen	<i>openstaan voor de creatieve/artistische activiteiten en keuzes van anderen; luisteren, passief opnemen</i>
2.	reageren	<i>reageren op de omgeving en omringende creatieve/artistische activiteiten en keuzes van anderen; deelnemen, interesse tonen in creatieve/artisiteke activeiten en keuzes</i>
3.	waarderen	<i>accepteren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen; ontwikkelen van eigen voorkeuren dienaangaande en uiting geven daaraan</i>
4.	organiseren	<i>conceptualiseren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen en deze verbinden met de persoonlijke artistieke waarden, keuzes en opvattingen tot een harmonisch geheel</i>
5.	karacteriseren	<i>karacteriseren en internaliseren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen en in harmonie brengen met eigen artistieke waarden, keuzes en opvattingen, wat leidt tot consistent en authentiek creatief gedrag</i>

3.3. Cultuur in de Spiegel

In dit leerplan wordt er voor gekozen om het model van de vier culturele basisvaardigheden: *waarnemen*, *verbeelden*, *conceptualiseren* en *analyseren*, te hanteren om leerplandoelen bijkomend te situeren en de lerenden te ondersteunen in hun groei naar een eigen culturele en artistieke identiteit. Culturele basisvaardigheden zijn begrippen die ontwikkeld werden binnen *Cultuur in de Spiegel*⁹, het kunst- en cultuureducatieve raamwerk dat in Vlaanderen richtinggevend is,

Ook het ordeningskader van de culturele basisvaardigheden volgt het tandwielmodel: de vier basisvaardigheden zijn gelijkwaardig en gelijktijdig te behandelen en ook hier heeft het draaien van het ene tandwiel invloed op het draaien van alle andere tandwielen. Er is evenwel een verschil in abstraheringsniveau tussen de verschillende culturele basisvaardigheden:

Dit model laat toe in te spelen op de individuele vorderingen en leerstatus, -stijl en -interesse van de leerling. Bovendien kan ook op meta-niveau beter gedifferentieerd worden: doorheen de schoolloopbaan zal het palet van culturele basisvaardigheden dat de leerling beheerst en gericht inzet steeds breder worden.

Een kernbegrip in het *Cultuur in de Spiegel*-raamwerk is culturele reflectie door middel van de culturele basisvaardigheden. Het stilstaan bij de eigen cultuur en deze van anderen laat toe zichzelf als cultureel wezen beter te leren kennen en begrijpen én het cultureel bewustzijn te verruimen ter ondersteuning van het samen leren samenleven. Op deze wijze levert ook het deeltijds kunstonderwijs van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* een belangrijke bijdrage tot actief burgerschap door respect, oprechtheid, gelijkwaardigheid, openheid, engagement en betrokkenheid, zoals uitgedrukt in het PPGO! Leerplandoelen die in het bijzonder betrekking hebben op deze culturele reflectie of hiervoor kansen scheppen, worden als dusdanig aangegeven.

⁹ Zie o.a. [Cultuurkuur - Cultuur in de Spiegel](#) voor meer informatie.

4. Context – autonomie – verantwoordelijkheid

Context, autonomie en verantwoordelijkheid omvatten:

- *omgevingscontext*: de omstandigheden waarin kennis en vaardigheden moeten worden gebruikt (vbb. steeds wisselende gevingen, werken onder tijdsdruk, weinig structuur in de opdrachten ...);
- *handelingscontext*: aspecten zoals werken met mensen of met machines, werken met breekbare of kostbare producten ...;
- *autonomie*: de mogelijkheid zelf beslissingen te nemen, de mate van onafhankelijkheid;
- *verantwoordelijkheid*: de verplichting om te zorgen dat zaken goed verlopen én de bereidheid om daar rekenschap van te geven.

Voor de domeinoverschrijdende initiatieopleiding of voor de langlopende studierichtingen van de domeinen beeldende en audiovisuele kunsten, dans, woordkunst-drama en muziek voor de eerste graad:

- een veilige omgeving;
- een goed gestructureerde context;
- (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.

5. Leeswijzer leerplandoelen

De leerplandoelen, als operationalisering van de basiscompetenties dienen gerealiseerd te worden en zijn geordend volgens het model van de zes dimensies ('rollen') die eigen zijn aan het kunstenaarschap: individuele gedrevenheid tonen – creëren en (drang tot) innoveren – vakdeskundigheid inzetten – onderzoeken – relaties bouwen en samenwerken – presenteren. Evenwel: de inhoudelijke breedte van elk van deze 'rollen' en de veelheid aan leerplandoelen die uit de basiscompetenties afleidbaar zijn, laten toe om binnen de 'rollen' bijkomend te clusteren:

individuele gedrevenheid tonen	1.1 betrokken zijn
	1.2 zelfbewust zijn, mogelijkheden en voorkeuren inschatten
creëren en (drang tot) innoveren	2.1 waarnemen
	2.2 conceptualiseren en creëren
vakdeskundigheid inzetten	3.1 vakmanschap ontdekken en ontwikkelen
	3.2 artistiek handelen en zijn
	3.3 veilig handelen
onderzoeken	4.1 verkennen, observeren en reflecteren
	4.2 contextualiseren
relaties bouwen en samenwerken	5.1 interageren
	5.2 coördineren en begeleiden
presenteren	6.1 vertolken en verspreiden

Binnen de ordening van 'rol' en cluster wordt voor elk leerplandoel hetzelfde formaat gehanteerd:

- Nummer van het leerplandoel en eigenlijke doelzin (in vetdruk);
- Verwijzing naar de basiscompetenties waar het leerplandoel een operationalisering van is (tussen rechte haakjes en in cursiefdruk);
- Gekleurde labels die het beheersingsniveau en culturele basisvaardigheid aangeven:
  - (1) het **cognitief**, **psychomotorisch** of **affectief** beheersingsniveau: de tekst op het label beschrijft het niveau (zie boven, 3.2 *Beheersingsniveau*), geen tekst op het label impliceert geen uitspraak;
  - (2) de band met *Cultuur in de Spiegel*: de tekst op het label benoemt de culturele basisvaardigheid waartoe het leerplandoel overwegend behoort (zie boven, 3.3 *Cultuur in de Spiegel*), geen tekst op het label impliceert geen uitspraak. Het procesmatige of uitgesproken reflectieve karakter van een leerplandoel wordt via een apart label aangegeven, resp.:

en

6. Leerplandoelen

Kerncompetentie 1: Individuele gedrevenheid tonen (DE UNIEKE IK)	
De leerling verkent artistieke uitdrukkingsvormen in hun mogelijkheden door ze te ontleden, te onderzoeken, te benoemen en te bespreken. Deze verkenning vertrekt vanuit de eigen wil, eigen belangstelling en behoefte.	
LEERPLANDOELSTELLINGEN	
De leerling ...	
Pijler 1.1 – Betrokken zijn	
1	toont aandacht en motivatie bij instructie, uitwerking (en eventuele nabespreking) van opdrachten <i>[BC 2.1 Leerlingen bouwen intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving]</i>
2	toont nieuwsgierigheid voor het klasgebeuren <i>[BC 2.1 Leerlingen bouwen intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving]</i>
3	toont nieuwsgierigheid voor de werkelijkheid rondom zichzelf <i>[BC 2.1 Leerlingen bouwen intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving]</i> <i>[BC 2.14 Leerlingen tonen nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingsvormen in de eigen leefomgeving]</i>

Pijler 1.2 - Zelfbewust zijn, mogelijkheden en voorkeuren inschatten

4	beschrijft de eigen belangstelling en voorkeuren aangaande inhouden, materialen en technieken bij het creatief handelen <i>[BC 2.2 Leerlingen hebben oog voor de eigen mogelijkheden]</i> <i>[BC 2.13 Leerlingen hebben oog voor de eigen ontwikkeling]</i> onthouden conceptualiseren
5	beschrijft de eigen mogelijkheden bij het creatief handelen en uitwerken van opdrachten <i>[BC 2.2 Leerlingen hebben oog voor de eigen mogelijkheden]</i> <i>[BC 2.3 Leerlingen uiten persoonlijke voorkeuren]</i> onthouden conceptualiseren

Kerncompetentie 2: Creëren en (drang tot) innoveren (DE KUNSTENAAR)

De leerling komt tot kunstzinnige activiteiten en inzichten, gedreven door zijn/haar zintuiglijke waarnemingen en door de dingen die zij/hij verzint en maakt.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 2.1 – Waarnemen

6 neemt intuïtief en met verschillende zintuigen waar

[BC 2.4 Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar]

[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]

onthouden

waarnemen

7 toont aandacht voor expressieve elementen zoals beeldende elementen, bewegingselementen, muzikale elementen, talige elementen ... in functie van de gekozen domein(en)

[BC 2.4 Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar]

[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]

onthouden

waarnemen

Pijler 2.2 – Conceptualiseren en creëren

8 zet intuïtie, basisemoties, verbeelding en ervaringen vanuit de eigen leef- en belevingswereld in

[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]

onthouden

imiteren

verbeelden

9	ontdekt voor zichzelf nieuwe mogelijkheden om opdrachten uit te voeren <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]</i>
10	toont aandacht voor het creatief handelen van klasgenoten of anderen <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]</i>
11	laat zich inspireren door het creatief handelen van klasgenoten of anderen <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]</i>

Kerncompetentie 3: Vakdeskundigheid inzetten (DE VAKMAN)

Vakdeskundigheid vereist van de leerling dat hij basistechnieken en inzichten kan inzetten bij zijn kunstzinnige activiteiten. Dit betekent dat hij o.a. actief is met zintuigelijk waarnemen, ervaren en beleven, memoriseren en herkennen, verzinnen, uitdrukken en maken ... en het omvormen hiervan tot kunstzinnige uitdrukkingsvormen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 3.1 – Vakmanschap ontdekken en ontwikkelen

12	gaat spelenderwijze om met bouwstenen (taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data) <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.7 Leerlingen ontdekken bouwstenen: taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data]</i> onthouden imiteren onthouden verbeelden
13	ontdekt elementen en mogelijkheden van bouwstenen (taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data) <i>[BC 2.4 Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar]</i> <i>[BC 2.7 Leerlingen ontdekken bouwstenen: taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data]</i> onthouden imiteren onthouden verbeelden
14	combineert bouwstenen (taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data) op een eenvoudige manier <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.8 Leerlingen combineren verschillende bouwstenen op een eenvoudige manier]</i> <i>[BC 2.9 Leerlingen spelen met samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing]</i> onthouden imiteren onthouden verbeelden

Pijler 3.2 – Artistiek handelen en zijn

15	speelt met patronen van samenhang en herhaling <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.8 Leerlingen combineren verschillende bouwstenen op een eenvoudige manier]</i> <i>[BC 2.9 Leerlingen spelen met samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing]</i> onthouden imiteren verbeelden
16	speelt met contrasten zoals licht-donker, hard-zacht, warm-koud, luid-stil, hoog-laag ... in functie van de gekozen domein(en) <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.8 Leerlingen combineren verschillende bouwstenen op een eenvoudige manier]</i> <i>[BC 2.9 Leerlingen spelen met samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing]</i> onthouden imiteren verbeelden
17	gaat spelenderwijze om met verwachting en verrassing <i>[BC 2.5 Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.8 Leerlingen combineren verschillende bouwstenen op een eenvoudige manier]</i> <i>[BC 2.9 Leerlingen spelen met samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing]</i> imiteren verbeelden
Pijler 3.3 – Veilig handelen	
18	gaat doelmatig om met lichaam en materiaal van zichzelf en de andere <i>[BC 2.10 Leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal]</i> onthouden oefenen

19 werkt duurzaam en veilig voor zichzelf en de andere

[BC 2.10 Leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal]

onthouden

oefenen

Kerncompetentie 4: Onderzoeken (DE ONDERZOEKER)

De leerling ontwikkelt een onderzoekende houding in zijn omgang met kunstzinnige uitdrukkingvormen en -activiteiten. De onderzoekende houding vertrekt o.a. vanuit de eigen leef- en belevingsomgeving en heeft te maken met een op verkennende wijze te ontleden, benoemen en bespreken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 4.1 – Verkennen, observeren en reflecteren

20	ontdekt artistieke uitdrukkingvormen via diverse media en bronnen zoals boeken, internet, televisie, tentoonstellingen, concerten en optredens, verhalen en poëzie ... <i>[BC 2.4 Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar]</i> <i>[BC 2.6 Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]</i> <i>[BC 2.11 Leerlingen verkennen artistieke uitdrukkingvormen en halen er inspiratie uit]</i> <i>[BC 2.14 Leerlingen tonen nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingvormen in de eigen leefomgeving]</i> onthouden ontvangen waarnemen
21	beschrijft in eigen woorden wat hij/zij via verschillende zintuigen (horen, zien, voelen) waarneemt <i>[BC 2.12 Leerlingen beschrijven de eigen waarneming]</i> onthouden imiteren conceptualiseren
22	beschrijft in eigen woorden waaraan het zintuigelijk waargenomene hem/haar doet denken <i>[BC 2.4 Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar]</i> <i>[BC 2.12 Leerlingen beschrijven de eigen waarneming]</i> onthouden imiteren conceptualiseren

23	reflecteert over het eigen werk <i>[BC 2.13 Leerlingen hebben oog voor de eigen ontwikkeling]</i>	onthouden		ontvangen	
24	kan aangeven wat in het eigen werk anders of beter is <i>[BC 2.13 Leerlingen hebben oog voor de eigen ontwikkeling]</i>	onthouden			
Pijler 4.2 – Contextualiseren					
25	beschrijft hoe artistieke uitdrukkingsvormen hem/haar inspireren <i>[BC 2.11 Leerlingen verkennen artistieke uitdrukkingsvormen en halen er inspiratie uit]</i>	onthouden			
26	toont nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingsvormen binnen de eigen leefwereld <i>[BC 2.1 Leerlingen bouwen intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving]</i> <i>[BC 2.11 Leerlingen verkennen artistieke uitdrukkingsvormen en halen er inspiratie uit]</i> <i>[BC 2.14 Leerlingen tonen nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingsvormen in de eigen leefomgeving]</i>			ontvangen	waarnemen

Kerncompetentie 5: Relaties bouwen en samenwerken (DE SAMENSPELER)

De leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 5.1 – Interageren

27	toont vertrouwen in zichzelf tijdens creatieve activiteiten <i>[BC 2.2 Leerlingen hebben oog voor eigen mogelijkheden]</i> <i>[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]</i>
28	toont vertrouwen in de andere tijdens het groepsgebeuren <i>[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]</i> <i>[BC 2.17 Leerlingen voelen zich veilig in relatie met de andere en vinden een eigen plek in de groep]</i>
29	werkt samen met anderen tijdens het groepsgebeuren <i>[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]</i> <i>[BC 2.16 Leerlingen nemen impulsen van anderen waar]</i> <i>[BC 2.17 Leerlingen voelen zich veilig in relatie met de andere en vinden een eigen plek in de groep]</i> <i>[BC 2.18 Leerlingen gaan respectvol om met elkaar en met elkaars ideeën]</i>

30	neemt impulsen van anderen waar tijdens het creatief handelen <i>[BC 2.16 Leerlingen nemen impulsen van anderen waar]</i>	onthouden	imiteren		waarnemen
31	deelt eigen werk, ervaringen, ideeën met de andere <i>[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]</i> <i>[BC 2.17 Leerlingen voelen zich veilig in relatie met de andere en vinden een eigen plek in de groep]</i>			ontvangen	
32	doet een inbreng in de groep <i>[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]</i> <i>[BC 2.17 Leerlingen voelen zich veilig in relatie met de andere en vinden een eigen plek in de groep]</i>			ontvangen	verbeelden
33	geeft de anderen de ruimte om zichzelf te kunnen zijn <i>[BC 2.18 Leerlingen gaan respectvol om met elkaar en met elkaars ideeën]</i>			ontvangen	
34	toont respect en belangstelling voor voorkeuren, ideeën en het werk van anderen <i>[BC 2.18 Leerlingen gaan respectvol om met elkaar en met elkaars ideeën]</i>			ontvangen	

Pijler 5.2 Coördineren en begeleiden

[niet van toepassing]

Kerncompetentie 6: Presenteren (DE PERFORMER)

De leerling presenteert zijn creatie/realisatie aan medeleerlingen, leraren, ouders, ander publiek.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 6.1 Vertolken en verspreiden

35 toont de wil om zijn artistiek werk of creatie te tonen aan anderen

[BC 2.15 Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander]

[BC 2.19 Leerlingen durven hun creatie/realisatie tonen aan anderen en genieten van de respons]

ontvangen

verbeelden

36 geniet van de positieve reacties van anderen

[BC 2.19 Leerlingen durven hun creatie/realisatie tonen aan anderen en genieten van de respons]

ontvangen

37 reageert op een gepaste manier op respons

[BC 2.19 Leerlingen durven hun creatie/realisatie tonen aan anderen en genieten van de respons]

onthouden

imiteren

7. Minimale materiële vereisten¹⁰

Zoals gesteld geldt onderliggend leerplan zowel voor:

- hetzij de eerste graad ingericht als domeinoverschrijdende initiatieopleiding waarin twee of meer artistieke domeinen in gelijke mate aan bod komen (m.a.w. evenwaardige aanwezigheid van verschillende artistieke domeinen).

Zie hieronder:

7.1 Eerste graad domeinoverschrijdend – algemeen

7.2 Eerste graad domeinoverschrijdend – domeinspecifieke aanvullingen.

- hetzij de eerste graad ingericht als onderdeel van de langlopende studierichtingen van de artistieke domeinen beeldende en audiovisuele kunsten, dans, woordkunst of muziek (m.a.w. één ‘kerndomein’ met uitwijkingen naar de andere artistieke domeinen waar nodig om alle leerplandoelstellingen te realiseren).

Zie hieronder:

7.3 Eerste graad beeldende en audiovisuele kunsten

7.4 Eerste graad dans

7.5 Eerste graad muziek

7.6 Eerste graad woordkunst-drama

---

¹⁰ Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing: Codex, ARAB, AREI, Vlarem. Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t. (1) de uitrusting en inrichting van lokalen en (2) de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Zij schrijft voor dat: (1) duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn; (2) alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen; (3) de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden en (4) de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist

7.1. Eerste graad domeinoverschrijdend - algemeen

Ruimte/lokaal

- een lokaal dat aangepast is aan de ingerichte domeinen, lesinhouden, groepsgrootte en de groepssamenstelling (leeftijd, motorische noden ...);
- voldoende ruim, goed verlucht, verlicht en verwarmd;
- akoestisch aangepast en afwezigheid van externe geluidshinder;
- tafels en stoelen/zitblokken in functie van de groepsgrootte;
- aangepaste opbergmogelijkheden (partituren, teksten, instrumentarium, rekwisieten, kostuums, materialen, papier, dragers, leermiddelen en didactisch materiaal ...);
- beschikbare concert-, voorstellings- of presentatieruimte of mogelijkheid deze in het lokaal te voorzien.

Didactische uitrusting

Standaard

- didactische uitrusting aangepast aan de ingerichte domeinen, lesinhouden, groepsgrootte en de groepssamenstelling (leeftijd, motorische noden ...);
- voldoende kwalitatieve materialen om alle leerlingen actief bij de leeractiviteiten te kunnen betrekken;
- hedendaags ict-, audio, video- en multimediamateriaal;
- performante internettoegang;

Aanvullend didactisch materiaal in functie van de aangeboden vakken

- bord, beamer, presentatiemogelijkheden;
- *public address*-installatie voor vakken waarbij geluidsversterking of technische ondersteuning noodzakelijk is.
- geactualiseerde naslagwerken (infotheek, bibliotheek met vakliteratuur of online).

7.2. Eerste graad domeinoverschrijdend – domeinspecifieke aanvullingen

Beeldende en audiovisuele kunsten - Ruimte/lokaal

- grote onderhoudsvriendelijke, vrijstaande teken/werktafels en/of werkvlakken (aantal in functie van de groepsgrootte);
- stromend water met aangepaste wasbak(ken)/uitgietbakken;
- afvalsorteringsbakken (gescheiden: papier/PMD/restafval/...).

Beeldende en audiovisuele kunsten - Didactische uitrusting

- (presenteerruimte) en presentatiemateriaal.

Dans - Danszaal

- in de zaal is een vrije dansruimte beschikbaar van minstens 100 m² met een dansvloer van minstens 80 m²;
- de kortste zijde is minstens 8 m lang en de hoogte van de zaal bedraagt minimaal 3,5 m;
- een zwevende, gemakkelijk te onderhouden dansvloer met een geschikte gladheid, aangepast aan de dansvorm. Als de zaal multifunctioneel is, zijn de nodige materialen (vb. oprolbare stroken kamerbreed tapijt) beschikbaar om de dansvloer te beschermen;
- vast gemonteerde of verstelbare dansbarres in functie van de groepsgrootte;
- spiegels langs één wand. Als alternatief voor vaste spiegels kan voorzien zijn in gemakkelijk verplaatsbare spiegels over een totale lengte van minimaal 8 m (in functie van de groepsgrootte). In een multifunctionele zaal is het mogelijk deze spiegelwand af te sluiten met gordijnen;
- een gedeelte van de zaal is voorbehouden voor didactisch materiaal en begeleidingsinstrumenten. Voor de (live) begeleiding is een aangepast instrumentarium en professioneel audiomateriaal beschikbaar;
- een kastje voor EHBO is binnen handbereik;
- de dansactiviteit mag geen geluidshinder veroorzaken voor de andere activiteiten;
- jongens en meisjes beschikken over een afzonderlijke kleedruimte;
- kleedruimtes en toiletten met wastafels bevinden zich in hetzelfde gebouw als de danszaal.

Muziek - Didactische uitrusting

- kwalitatieve instrumenten en materiaal (in voldoende aantallen om alle leerlingen actief bij de les te kunnen betrekken);
- begeleidingsinstrument(en) voor de leraar voor vakken waar een instrumentale of ritmische ondersteuning noodzakelijk is;
- klein slagwerk en Orff- of ander didactisch instrumentarium.

Woordkunst-drama - Ruimte/lokaal

- speelvlak of podium in functie van bewegings- en spelopdrachten;
- mogelijkheid om een beperkte publieksopstelling te voorzien.

7.3. Eerste graad beeldende en audiovisuele kunsten

Ruimte/lokaal

- ruim en voldoende verlicht lokaal/atelier/ruimte;
- grote onderhoudsvriendelijke, vrijstaande teken/werktafels en/of werkvlakken;
- stoelen of krukken;
- stromend water met aangepaste wasbak(ken)/uitgietbakken;
- afvalsorteringsbakken (gescheiden: papier/PMD/restafval/...);
- afsluitbare opbergkasten, -systemen of bergruimte met de nodige nutsvoorzieningen, voor het opbergen/stapelen van: materialen, papier, dragers, producten en grondstoffen, leermiddelen, didactisch materiaal, onderhoudsmateriaal;
- aangepaste opberg(lade)kasten voor papier en andere dragers;
- (draadloze) internetaansluiting;
- voldoende multimediacomputers met specifieke software en aangepaste randapparatuur;
- toegang tot geactualiseerde naslagwerken/vakliteratuur, digitaal of op dragers;
- mogelijkheid tot verduisteren van het lokaal;
- teken/werktafels en/of werkvlakken in hoogte verstelbaar.

Didactische uitrusting

In het lokaal aanwezig en/of bij uitbreiding op school aanwezig en op regelmatige basis toegankelijk of beschikbaar)

- presenteeruimte en presentatiemateriaal;
- zone/ruimte voor 3D beeldend werk;
- verduisterbare (studio)ruimte;
- projectiemogelijkheid;
- actuele of gebruikelijke hard- en software (en nodige randapparatuur) voor het ontwikkelen, bewerken, monteren en presenteren van beeld en klank;
- printer en scanner;
- snijmachine;
- basisuitrusting (specifiek) teken-, schets en creatief beeldmaterialen en gereedschappen of machines voor audiovisueel en beeldend werken;
- basismaterialen en gereedschappen voor 3D beeldend werken;
- lichtbak;
- snijmat;
- droogrekken;
- divers klein elektrisch gereedschap (schuren, zagen, boren,...).

Extra voor ruimtelijk werken

- werkbanken/sokkels;
- kleibakken, bezinkbakken (klei/gips);
- boetseerbokken;
- diverse materialen zoals klei, gips, hout metaal ...

Extra voor schilderen/tekenen

- schildersezels/tekenplanken;
- verplaatsbare verlichtingsset;
- ruimtelijke modellen/objecten (voor waarneming).

Extra voor audiovisuele kunsten

- geluidsopnamemateriaal, microfoon en randapparatuur en accessoires;
- (digitaal) foto- en opnamemateriaal en accessoires;

- (digitale) tekentabletten;
- green screen.

7.4. Eerste graad dans

Danszaal

- in de zaal is een vrije dansruimte beschikbaar van minstens 100 m² met een dansvloer van minstens 80 m²;
- de kortste zijde is minstens 8 m lang en de hoogte van de zaal bedraagt minimaal 3,5 m;
- een zwevende, gemakkelijk te onderhouden dansvloer met een geschikte gladheid, aangepast aan de dansvorm. Als de zaal multifunctioneel is, zijn de nodige materialen (vb. oprolbare stroken kamerbreed tapijt) beschikbaar om de dansvloer te beschermen;
- vast gemonteerde of verstelbare dansbarres in functie van de groepsgrootte;
- spiegels langs één wand. Als alternatief voor vaste spiegels kan voorzien zijn in gemakkelijk verplaatsbare spiegels over een totale lengte van minimaal 8 m (in functie van de groepsgrootte). In een multifunctionele zaal is het mogelijk deze spiegelwand af te sluiten met gordijnen;
- een gedeelte van de zaal is voorbehouden voor didactisch materiaal en begeleidingsinstrumenten. Voor de (live) begeleiding is een aangepast instrumentarium en professioneel audiomateriaal beschikbaar;
- een kastje voor EHBO is binnen handbereik;
- goede verluchting, verlichting en verwarming;
- de akoestiek is aangepast aan spreekstem en muziek;
- de dansactiviteit mag geen geluidshinder veroorzaken voor de andere activiteiten;
- opberg ruimte voor o.a. kostuums, rekwisieten en decorelementen;
- jongens en meisjes beschikken over een afzonderlijke kleedruimte;
- kleedruimtes en toiletten met wastafels bevinden zich in hetzelfde gebouw als de danszaal;
- (externe) ruimte voor toonmomenten.

Ruimte/lokaal (indien relevant voor theoretische lessen)

- tafels in functie van de groepsgrootte;
- stoelen in functie van de groepsgrootte;
- goede verluchting, verlichting en verwarming;
- akoestisch aangepaste lokalen;
- opbergmogelijkheden voor danskledij, kostuums, rekwisieten, didactisch materiaal.

Didactische uitrusting

- hedendaags ict-, audio-, video-en/of multimediamateriaal;
- performante internettoegang.

Aanvullend didactisch materiaal in functie van de aangeboden vakken

- bord, beamer, presentatiemogelijkheden;
- bibliotheek met vakliteratuur;
- toegang tot online muziekstreamingsdiensten (optioneel);
- audio- en lichtinstallatie (optioneel).

7.5. Eerste graad muziek

Ruimte/lokaal

- een lokaal dat aangepast is aan het vak, de groepsgrootte en de samenstelling van de groep (leeftijd, motorische noden, bespeelde instrumenten);
- voldoende ruim, goed verlucht, verlicht en verwarmd;
- akoestisch aangepast en afwezigheid van externe geluidshinder;
- tafels en stoelen in functie van de groepsgrootte;
- opbergmogelijkheden (partituren, instrumentarium, didactisch materiaal ...);
- beschikbare concertruimte of mogelijkheid een kleine podiumruimte in het lokaal te voorzien.

Didactische uitrusting

- muzieklessenaars (in voldoende aantallen om alle leerlingen actief bij de les te kunnen betrekken);
- kwalitatieve instrumenten en materiaal (in voldoende aantallen om alle leerlingen actief bij de les te kunnen betrekken);
- begeleidingsinstrument(en) voor de leraar voor vakken waar een instrumentale of ritmische ondersteuning noodzakelijk is;
- hedendaags ict-, audio, video- en multimediamateriaal;
- performante internettoegang.

Aanvullend didactisch materiaal in functie van de aangeboden vakken

- ritme-instrumenten, Orff- en/of ander didactisch instrumentarium;
- spiegel;
- bord, beamer, presentatiemogelijkheden;
- geactualiseerde naslagwerken (bibliotheek met vakliteratuur of online);
- muziekbibliotheek;
- *public address*-installatie voor vakken waarbij geluidsversterking of technische ondersteuning noodzakelijk is.

7.6. Eerste graad woordkunst-drama

Ruimte/lokaal

- een lokaal dat aangepast is aan het vak, de groepsgrootte en de samenstelling van de groep (leeftijd, motorische noden);
- voldoende ruim, goed verlucht, verlicht en verwarmd;
- voldoende groot speelvlak of podium in functie van bewegings- en spelopdrachten;
- mogelijkheid om een beperkte publieksofstelling te voorzien;
- akoestisch aangepast (spreekstem en muziek) en afwezigheid van externe geluidshinder;
- tafels en stoelen/zitmogelijkheid in functie van de groepsgrootte;
- mogelijkheid tot verduisteren;
- opbergmogelijkheden (tekstmateriaal, kostuums, rekwisieten, didactisch materiaal ...);
- afzonderlijke kleedruimte voor jongens en meisjes, voorzien van de mogelijkheid om zich te verfrissen.

Didactische uitrusting

- *public address*-installatie voor vakken waarbij geluidsversterking of technische ondersteuning noodzakelijk is;
- hedendaags ict-, audio, video- en multimediamateriaal;
- performante internettoegang.

Aanvullend didactisch materiaal in functie van de aangeboden vakken

- spiegel(wand);
- bord, beamer, presentatiemogelijkheden;
- geactualiseerde naslagwerken (bibliotheek met vakliteratuur of online);
- tekstmateriaal.

8. Bijlage: concordantietabel

<i>BASISCOMPETENTIES</i>		<i>LPD</i>
Individuele gedrevenheid tonen		
BC 2.1	Leerlingen bouwen intrinsieke betrokkenheid op: aandacht, motivatie, nieuwsgierigheid, verwondering, waarneming en authentieke beleving	1, 2, 3, 26
BC 2.2	Leerlingen hebben oog voor de eigen mogelijkheden	4, 5, 27
BC 2.3	Leerlingen uiten persoonlijke voorkeuren	5
Creëren en (drang tot) innoveren		
BC 2.4	Leerlingen nemen intuïtief en elementair bewust waar	6, 7, 13, 20, 22
BC 2.5	Leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen en emoties in artistieke uitingen	8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17
BC 2.6	Leerlingen ontdekken elementen van creativiteit of originaliteit]	6, 7, 9, 10, 11, 20
Vakdeskundigheid inzetten		
BC 2.7	Leerlingen ontdekken bouwstenen: taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, digitale data	12, 13
BC 2.8	Leerlingen combineren verschillende bouwstenen op een eenvoudige manier	14, 15, 16, 17
BC 2.9	Leerlingen spelen met samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing	14, 15, 16, 17
BC 2.10	Leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal	18, 19
Onderzoeken		
BC 2.11	Leerlingen verkennen artistieke uitdrukkingvormen en halen er inspiratie uit	20, 25, 26
BC 2.12	Leerlingen beschrijven de eigen waarneming	21, 22
BC 2.13	Leerlingen hebben oog voor de eigen ontwikkeling	4, 23, 24
BC 2.14	Leerlingen tonen nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingvormen in de eigen leefomgeving	3, 20, 26
Relaties bouwen en samenwerken		
BC 2.15	Leerlingen bouwen vertrouwen op in zichzelf en in de ander	27, 28, 29, 31, 32, 35
BC 2.16	Leerlingen nemen impulsen van anderen waar	29, 30

	BC 2.17 Leerlingen voelen zich veilig in relatie met de andere en vinden een eigen plek in de groep	28, 29, 31, 32
	BC 2.18 Leerlingen gaan respectvol om met elkaar en met elkaars ideeën	29, 33, 34
Presenteren		
	BC 2.19 Leerlingen durven hun creatie/realisatie tonen aan anderen en genieten van de respons	35, 36, 37